

A Marcali Többcélú Kistérségi Társulás fejlesztési koncepciója

2005. május–november

Témavezető: Raffay Zoltán

A munkában részt vett:

Fonyódi Valéria
Hrubi László
Mezei Cecília
Póla Péter
Raffay Zoltán

A Marcali Kistérségi Többcélú Társulás megbízásából 2005 nyarán és őszén a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Dunántúli Tudományos Intézete elkészítette a kistérségi társulás fejlesztési koncepcióját.

A Marcali Többcélú Kistérségi Társulás fejlesztési koncepciója a *város és a kistérségéhez* tartozó 33 település *együttes fejlesztésének* irányaira tett javaslatokat. A kistérség településeire több szempontból is kettősség vagy hármasság jellemző:

- a kistérség központja, Marcali város az elmúlt években viszonylag sikeresnek bizonyult, ahhoz azonban túlságosan kicsi és gyenge, hogy a kistérség egészének foglalkoztatási, gazdaságfejlesztési problémáit megoldja. A kistérség falvainak egy része előnyös közlekedéscsomóponti pozícióiból vagy egyéb tényezőkből (például életképes vállalkozások megléte, a balatoni idegenforgalomba való bekapcsolódás lehetőségei vagy önálló attrakciók, rendezvények) adódóan stagnál vagy lassan fejlődik. A falvak nagyobb része azonban közeledési peremhelyzeténél vagy előnytelen demográfiai állapotából adódóan hanyatlik, és önerőből fejlődni aligha lesz képes;
- a kistérség településeinek kevesebb, mint a fele a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet részét képezi, ennek azonban gyakran inkább az árnyoldalait, mint az előnyeiket látják.

Feladatunk az volt, hogy a fent említett problémák megoldására javaslatokat adjunk, társadalmi-gazdasági fejlesztési ötleteket fogalmazzunk meg a kistérség települései számára. Munkánk során számos szervezettől, a kistérség fejlesztésében érintett önkormányzatok, állami vagy civil szervezetek vezetőitől kaptunk segítséget.

A Marcali Kistérségi Többcélú Társulás területfejlesztési koncepciója kidolgozása során a kutatócsoport támaszkodhatott a korábbi dokumentumra. Az akkori helyzetfeltárásban megfogalmazottak jelentős része a mai napig érvényes. *Célunk* – és a Kistérségi Többcélú Társulás kifejezett kérése – elsősorban nem a helyzetfeltárás (a települések nyilvánvalóan

sokkal inkább tisztában vannak helyzetükkel, mint a koncepciókészítő), hanem a *város és kistérsége együttes fejlesztési lehetőségeinek* feltárása, a város és a környező falvak együttes fejlesztését szolgáló célkitűzések megfogalmazása („ötletelés”) volt.

Ennek megfelelően a helyzetfeltárásban az 1999 óta változatlanul érvényes tényezőkkel nem foglalkoztunk, csak a kistérség számára jelentőséggel bíró változásokat mutattuk be. A hangsúlyt elsősorban azokra a területekre helyeztük, amelyek a térség hosszú távú gazdasági fejlődése szempontjából véleményünk szerint meghatározóak.

Értékeljük a térség egészét vagy annak egyes településeit érintő hatályos koncepciókat, formálódó programokat, fejlesztéseket, amelyeket tiszteletben kellett tartani és a térségi fejlesztési stratégiába – ha annak céljaival nem ellentétes – be kell építeni. A koncepcióépítés másik fontos mozzanata a *települési önkormányzatok* véleményének, igényeinek, törekvéseinek és hatályos cselekvési programjainak, továbbá egyes gazdasági területek vezetői véleményének megismerése és hasznosítása. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy mindazonáltal ügyeltünk a településfejlesztés és a kistérségi területfejlesztés hatókörének szétválasztására: a *kistérségi koncepcióba* csak a közvetlen *térségi hatással is bíró elemeket* építettük be. Az elhatárolás persze meglehetősen nehéz, hisz minden fejlesztés valamilyen településen történik, és minden településfejlődési aktus valamilyen módon hat a környezetére, ha másképp nem, hát oly módon, hogy magának az adott településnek a javát szolgálja.

A koncepció tartalmát illetően két fő fejezetre tagolódik: a *helyzetértékelésre* és a *fejlesztési elképzelések megfogalmazására*. Mind a helyzetértékelésben, mind a fejlesztési koncepcióban csak azokkal az elemekkel foglalkoztunk, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a térség gazdasági alapjának hosszabb távú fejlődéséhez.

A kistérség fejlesztése véleményünk szerint az alábbi fő irányok mentén képzelhető el (fontossági sorrendben):

- közlekedési infrastruktúra fejlesztése;
- humán erőforrások fejlesztése;
- turizmus fejlesztése;
- kistérségi projektlista felhasználása a területfejlesztésben

A három első fejezettel nem egyforma terjedelemben foglalkozunk, a következők okok miatt:

- a közlekedési infrastruktúra fejlesztése rendkívül fontos ugyan, azonban viszonylag egyszerűbb – bár sokkal forrásigényesebb – feladat, elsősorban bizonyos utak megépítésére lenne szükség a kistérségben. A kistérség településeinek anyagi helyzete

aligha engedi meg az utak önerőből történő építését, sőt valószínűleg a pályázatokhoz szükséges önerő előteremtése is gondot okoz az önkormányzatok egy részénél, az országos közlekedéshálózati fejlesztések döntéseire pedig a kistérségnek vélhetőleg a lobbizáson és a projektek fontosságának megyei, illetve regionális és országos döntéshozók körében való tudatosításán kívül más befolyása nincs. Mindezek miatt a közlekedés-fejlesztési teendők kifejtése viszonylag rövid;

- a humán erőforrások fejlesztésével részletesebben foglalkozunk, mint a leginkább a kistérség kompetenciájába tartozó fejlesztésekkel;
- az idegenforgalom fejlesztése részben már *A humán erőforrások fejlesztése* címszó alatt is említésre kerül a *(Piacorientáltan) képzett kistérség* részben. Az idegenforgalmi beruházások nagyságrendje (elsősorban a tervezett gyógyszálló megépítése, egyéb minőségi szálláshelyek létesítése, de a Marcali víztározó idegenforgalmi hasznosításához szükséges infrastruktúra kiépítése is) miatt a források koncentrációját javasoljuk, bár szerepelnek az anyagban viszonylag kis forrásigénnyel kivitelezhető fejlesztések is (például az idegenforgalmi marketing-tevékenység erősítése).

A Marcali Kistérségi Többcélú Társulás települései a kistérségi menedzserhez eljuttatták az általuk tervezett fejlesztéseket. E fejlesztések jelentős része ugyan lokális jelentőségű és kistérségi hatással nem vagy csak nagyon csekély mértékben bír, vannak azonban több települést érintő – közlekedésfejlesztési, turisztikai, képzési stb. – elképzelések is. E projektek folyamatos bővítése, a *projektlista naprakészen tartása, a kistérségi hatással bíró projektek konszenzusos vagy többségi döntéssel történő kiválasztása és megvalósításuk szorgalmazása, előnyben részesítésük a fejlesztési pályázatok beadásakor* alapvető fontosságú.

Tudomásul kell venni ugyanakkor, hogy *mindent nem lehet egyszerre fejleszteni*. Egészen biztos, hogy az összes településen rövid távon nagyszabású fejlesztések nem indulhatnak be, ezért rendkívül fontos a *konszenzus a fejlesztési irányokat illetően* és annak biztosítása, hogy a fejlesztések által közvetlenül nem érintett települések is minél előbb részesüljenek a fejlesztések pozitív hatásaiból.